

Hva er nytt i naturbruk?

Faget legger vekt på bærekraftig utvikling og menneskets forvalteransvar.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 20.05.2021

Elevene skal lære å handle på grunnlag av kunnskap om dyr og planters biologi, og om naturens tålegrenser. Faget handler også om hvordan elevene kan ivareta dyrevelferd, dyre- og folkehelse, matsikkerhet og miljø.

Vg1

De mest sentrale elementene i faget vises i kjerneelementene

- bærekraftig bruk av natur
- yrkesutøvelse
- næringsutvikling
- sikkerhet og kvalitet

I fornyelsen av faget har vi prioritert innhold som kan knyttes til disse elementene.

Å jobbe i naturbruksnæringene innebærer et ansvar for å nyttiggjøre seg av naturressursene på en bærekraftig måte. Elevene skal få kompetanse til å møte en verden der klima og miljø gjør at naturen er i endring. Samtidig skal elevene utvikle kompetanse til å legge til rette for en bærekraftig utvikling.

I fornyelsen av vg1 naturbruk har vi også lagt til rette for at opplæring fremmer aktive, utforskende og skapende elever. Kompetansemålene skal gi handlingsrom og mulighet til å tilpasse og organisere opplæringen lokalt. Elevene skal blant annet

utforske lokal produkt- og næringsutvikling, både i tradisjonelle og nye naturbruksnæringer, og de skal prøve ut driftsmetoder og vurdere dem opp mot tradisjon, etikk, kvalitetskrav og miljøkonsekvenser.

Gjennom å reflektere over hvilke krav og forventninger som møter en profesjonell yrkesutøver i naturbruksnæringene skal elevene forberede seg på å utøve yrkene. De skal utvikle ansvarlighet, utholdenhet og håndlag i det praktiske arbeidet. Samtidig skal den nye læreplanen legge til rette for elever som tenker kritisk og gjør vurderinger underveis i opplæringen. Det handler blant annet om sikkerhet og kvalitet, og det å forstå og følge gjeldende standarder og regelverk knyttet til naturbruksnæringene.

Programområdet anleggsgartner hørte tidligere til under utdanningsprogrammet naturbruk, men er fra høsten 2020 flyttet til bygg- og anleggsteknikk.

Vg2

De nye læreplanene i vg2 skal legge til rette for en god progresjon fra vg1-planen. Det innebærer blant annet at kunnskapsinnholdet i læreplanene på vg2 er mer spesialisert og komplekst, og at elevene skal bruke kunnskapen de har tilegnet seg på mer avanserte måter.

Samtidig som læreplanene på vg2 skal være mer spesialiserte, skal de også ivareta bredden av programområder i faget. Læreplanene må legge til rette for lokalt handlingsrom og muligheter for tilpasning.

Vi har utformet kompetansemålene slik at de ivaretar både bredden og dybden i kompetansen elevene skal ha før de går ut i lære. Samtidig ønsker vi å gi skoler på ulike steder i landet mulighet til å tilpasse undervisningen til sitt eget elevgrunnlag, og til forutsetningene som finnes på den enkelte skole. I naturbruksplanene har vi derfor vært opptatt av å ikke begrense lærernes metodefrihet i hvordan elevene skal oppnå kompetansen.

Vi har også lagt vekt på at elevene skal ha et reflektert og bevisst forhold til opplæringen, og til kompetansen som kreves av dem når de er ferdig utdannet. Kompetansemålene er derfor utformet slik at de kombinerer kunnskap og ferdigheter, og i tillegg synliggjør forståelse, refleksjon og kritisk tenkning.

Læreplanen i vg2 reindrift er fastsatt av Sametinget. I denne læreplanen er samiske verdier, samisk språk og urfolkperspektiv særlig vektlagt. Videre skal læreplanen legge til rette for å ivareta den tradisjonelle driften. Det er samtidig viktig at næringen er bærekraftig, fremtidsrettet og tilpasningsdyktig, siden reindriften er helt avhengig av naturressursene.

Vg2-planene har blitt fornyet for å forberede elevene på en teknologisk utvikling og digitalisering av faget og i arbeidslivet. Dette gjelder både de "blå" og "grønne» naturbruksfagene.

Det er gjort endringer i tilbudsstrukturen som også har ført til fornyelse av innholdet i vg2-planene.

- Vg2 akvakultur skal nå danne grunnlag for både vg3 akvakulturfaget og det nye vg3 havbruksteknikkfaget. Vi har justert vg2-planen slik at den ivaretar utviklingen i arbeidsmarkedet som har ført til innføringen av et nytt lærefag.
- Vg3 gartnerfaget følger nå en ordinær modell med to år på skole og to år i lære. Vg2 landbruk og gartnernæring skal ivareta den opplæringen som skal skje i skole, før eleven tegner lærekontrakt som gartnerlærling.
- Det tidligere vg3 hovslagerfaget er gjort om til særløpsfag, og dyrefaget har kommet inn som nytt vg3. På vg2 har det derfor blitt opprettet et nytt vg2 heste- og dyrefag som erstatter det gamle vg2 heste- og hovslagerfag. Her har vi vært opptatt av å finne en god balanse mellom de ulike retningene som springer ut av Vvg2-planen.

De nye læreplanene i vg3 naturbruk skal legge til rette for en god progresjon fra vg2-læreplanene. Det innebærer blant annet at kunnskapsinnholdet i læreplanene på vg3 er mer spesialisert og praktisk rettet. Vg3-læreplanene har også blitt fornyet for å forberede lærlingene på økte krav til helse, miljø og sikkerhet, og på den teknologiske utviklingen av fagene og i arbeidslivet.

Naturbruk inneholder sju programområder:

- Fiske og fangst består i vg3 av læreplanen fiske og fangst. I fornyelsen av faget er det blant annet lagt vekt på ressursforvaltning og etisk bevissthet. Læreplanen skal legge til rette for lokal tilpasning til ulike fiskeri, fiskerifartøy og fangstmetoder.
- Heste- og dyrefag består av to læreplaner på vg3. Vg3 dyrefaget er et nytt lærefag. Vg3 dyrefag skal utdanne fagarbeidere til ulike typer virksomheter som tilbyr opplevelser, tjenester og produkter knyttet til dyr og dyrehold, utenom tradisjonell landbruksproduksjon. Det kan være formidling og veiledning, salg av produkter, omsorgs- og helsetilbud eller andre tilbud med og for dyr. Faget handler om kunnskap om arter, dyrelære, biologi og atferd og å utøve arbeidet med respekt for dyr. Dyrefagarbeideren skal ta vare på mennesker og dyr sin helse og sikkerhet, drive med service overfor kunder og dekke behov hos alt fra private dyreholdere til viktige samfunnsfunksjoner med dyr.
- Landbruk og gartner består av vg3 gartnerfag, felles programfag vg3 landbruk og de valgfrie programfagene vg3 maskiner og teknologi i landbruk, vg3 økologisk landbruk og vg3 økonomi og driftsledelse. De nye læreplanene i landbruk legger vekt på grunnleggende agronomisk kompetanse, og det er tydeliggjort kompetansemål knyttet til dyre- og plantehelse, dyrevelferd, bærekraft og jordhelse. Datahåndtering og digital kompetanse, vurderinger knyttet konkret til klimagassutslipp og klimaavtrykk, og hensyn til fysisk og psykisk helse er også en del av fornyelsen i fagene.
- Gartnerfaget er nytt som lærefag og har blitt mer praktisk rettet, samtidig som læreplanen ivaretar behovet for teoretisk kunnskap og nødvendig spesialisering. Gartnerfagets grunnelementer, produksjon og bruk av planter skal fortsatt utgjøre hovedfokuset i faget. Bruk av ny teknologi og digitale løsninger er i større grad vektlagt, og fokuset på bærekraft og miljøtilpassede løsninger er styrket.

- Reindrift er enfaglig og består i vg3 av læreplanen reindriftsfaget. I fornyelsen av fagene er det lagt vekt på grunnleggende reindriftskompetanse, noe som er tydeliggjort i kompetansemålene knyttet til tradisjonell drift, dyrevelferd, beiteforhold, samarbeid og kommunikasjon innad og med eksterne. Ulike interesser og klimaendringer som påvirker reindriften er også vektlagt i faget. Noe av kjernen i faget er å kunne vurdere hvilke risikofaktorer det er i forhold til det å utøve reindrift, både med tanke på helse- miljø og sikkerhet, men også i forhold til arbeid med reinflokken.
- Skogbruk består i vg3 av læreplanen i skogfaget. Den nye læreplanen i skogfaget legger vekt på produksjon av skog som en fornybar og bærekraftig råvare til skogindustrien, en del av klimaløsningen og verdiskaping. I fagfornyelsen er det også lagt vekt på å fremtidsrette faget, blant annet ved å legge til rette for lokal tilpasning til ulike former for skogsdrift.
- Programområde for studieforbereidende naturbruk består av felles programfag vg3 naturforvaltning og de valgfrie programfagene vg3 bruk og vern av natur, vg3 feltarbeid i naturbruk og vg3 naturbasert næringsutvikling. De nye læreplanene i fagene er utformet med tanke på lokal tilpasning og metodefrihet, samtidig som det er lagt vekt på praktisk arbeid og å bygge opp under aktive, utforskende og skapende elever. Det er også lagt vekt på at elevene skal tenke selv og være kritiske. Bærekraftforvaltning og bruk av natur er sentralt i alle de fire fagene.

Navneendringer i naturbruk

Noen av programfagene i naturbruk har endret navn. Det dreier seg om traktor og maskiner, som har skriftet navn til maskiner og teknologi i landbruk. Bruk og vern har skriftet navn til bruk og vern av natur og næringsdrift i naturbruk har skriftet navn til naturbasert næringsutvikling.

Særløp

Det tidligere vg3 hovslagerfaget er endret til særløpsfag. Det innebærer at læreplanen nå bygger på vg1 læreplanen.

For å sikre en god progresjon fra vg1 naturbruk skal læreplanen i hovslagerfaget ivareta den opplæringen som tidligere lå i skole. Opplæringen er mer spesialisert og avansert. At eleven tegner lærekontrakt allerede etter vg1 betyr også tidligere og bedre praksisopplæring i verking og skoing, hestehelse og -velferd, og sikkerhet og kvalitet i hovslagerarbeid.

Læreplaner i naturbruk